BÖLÜM 7

İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ TEMALI KAMU SPOTLARININ GÖSTERGEBİLİMSEL İNCELENMESİ: FİLMİ GERİ SARABİLİRSİN PEKİ YA HAYATI

Dr. Öğr. Üyesi Kaan KOÇALİ [1,2]

[1] İstanbul Gelişim Üniversitesi, İstanbul Gelişim Meslek Yüksekokulu, İş Sağlığı ve Güvenliği Programı, İstanbul, Türkiye, kkocali@gelisim.edu.tr
[2] CEO, İş Güvenliği Uzmanı (A Sınıfı), Kampüs Madencilik Müş. Mak. San. İç ve Dış Tic. Ltd. Şti., İstanbul, Türkiye, kaan.kocali@kampusmadencilik.com.tr
ORCID: 0000-0002-1329-6176

GİRİŞ

Sağlık iletişimi, toplum ve sağlık kurumları arasındaki iletişimi incelemektedir. İnsanlara kişisel sağlığını koruma bilincini aşılamayı amaçlayan sağlık iletişimi, toplumsal sağlık konularını etkin ve bilinçli yöntemler ile kitlelere ulaştırmayı vizyon edinmiştir. Bu vizyon kamu yararı doğrultusunda yazılı, görsel ve sesli medya ile desteklenmektedir (Fidan & Yetiş, 2018).

Sağlık iletişimi, toplum sağlığını geliştirmek ve mevcut davranış biçimlerini değiştirmek için tıp disiplininin hemen hemen tüm alt dallarında kullanılmaktadır. Sağlık iletişimi, ABD'de bulunan Centers for Disease Control and Preventation (Hastalıkları Kontrol ve Önleme Merkezleri) tarafından, "*Kişilerin ve toplumun sağlıkla ilgili kararları üzerinde etkili olmak ve bilgilendirmek maksadıyla iletişim bilimine ilişkin stratejilerin kullanılması ve uygulanılması*" olarak tanımlanmaktadır. Kreps ve Thornton'a göre (1992), "*kamu sağlığının koruyucu anlayışı içinde çok önemlidir. İkna etmeye yönelik sağlık bilgisi kişilerin sağlıklarını korumaya yönelik davranışlarını düzenleyen birincil derecede önemli bir sosyal süreçtir*". Ray (2005) ise "*sağlıkla ilgili mesajların yayılması ve yorumlanması*" şeklinde tanımlanmaktadır. Yapılan temel tanımlamalardaki amaçlar için bazı teknik ve yöntemler kullanılmaktadır. Sosyal pazarlama, halkla ilişkiler, medya savunuculuğu ve risk iletişimi gibi farklı yöntemlerin yanında kamu spotu çalışmaları en çok tercih edilen yöntemdir (Ardıç Çobaner, 2013).

Resmi kuruluşlar, kamu spotlarından yararlanarak insanlara ve firmalara iş sağlığı ve güvenliğinin (İSG) önemini aktarmaya çalışmaktadır. Sanayi ve üretimde yaşanan büyüme ve istihdam artışları bu önemi daha da ön plana çıkartmıştır. Alınan İSG önlemleri ile iş kazalarının azalmasında önemli bir yol kat edilmiştir. Fakat iş kazalarında yaralanmalar ve can kayıpları meydana gelmeye devam etmektedir. Dünyada olduğu gibi ülkemizde de İSG konusunda çalışanların ve işverenlerin bilinçlendirilmesinin iş kazalarını önlemede büyük bir rol oynayacağının üzerinde durulmaktadır. Bu amaçla sağlık iletişimi kapsamında İSG bilincinin oluşturulması hedeflenmektedir (Kılkış & Demir, 2012; Dursun, 2013). Bu hedef doğrultusunda T.C. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı bünyesinde iş kazaları, işçi hakları, iş güvenliği, işyeri denetimleri gibi birçok konuda hüzün, mizah, korku vb. duygusal durumların kullanıldığı kamu spotu reklamları hazırlanmaktadır. Çalışma kapsamında incelenen kamu spotları da bu amaç doğrultusunda yayınlanan en son videolardır.

1. KONUYA GENEL BAKIŞ

1.1. İş Kazalarına Genel Bakış

İSG'nin tarihi insanlık tarihi kadar eskiye dayanmaktadır. İnsanlar çalışma ve barınma ortamlarında meydana gelebilecek olan kazalara, yaralanmalar ve ölümlere karşı imkanları dahilinde önlemler almaktadır. Özellikle 19. yüzyıldan itibaren sanayileşmenin artması, İSG'yi dünya gündemine getirmiştir. Sanayi kollarında yaşanan gelişmeler yeni iş kollarının oluşmasını, yeni makine ve ekipmanların kullanılmasını ve yeni risk/tehlikelerin işyeri ortamında meydana gelmesini beraberinde getirmiştir (Koçali, 2018). Bu süreç içerisinde daha karmaşık hale gelen iş yapısı sebebiyle işe adapte olamayan işçiler iş kazaları ile yüz yüze gelmişlerdir (Atombo vd., 2017). İSG alanındaki çalışmalar, şirketler içerisinde yaygınlaşmaya başladığında iş kazalarının sebebinin sadece işçi ya da işe adaptasyon olmadığı görülmüştür. İş kazalarının azaltılması ve oluşabilecek olan zararların en aza indirilmesi hedeflenerek, teknolojik gelişmelerin yardımı ile üretim ve rekabetteki de artış göz önünde bulundurularak çeşitli bilimsel, hukuksal ve akademik çalışmalara imza atılmıştır (Keffane, 2015; Akay vd., 2021). Yapılan çalışmalara göre iş kazalarının sebepleri olarak; meydana gelmesi muhtemel olan iş kazaları ile ilgili işyerlerinde gerekli incelemelerin yapılmamış olması, işyerlerinin yeterli düzeyde denetimden geçirilmemesi, iş kazalarına karşı eğitim verilmemesi, yaşanan iş kazaları sonrasında oluşabilecek yaralanma ve ölümlere ilişkin koruyucu tedbirlerin alınmaması gösterilmektedir. Çalışmaların ortak noktasında ise iş kazalarının en temel sebebi olarak işveren ve çalışanların İSG'nin önemi konusunda yeterli kültüre ve bilince sahip olmaması yer almaktadır (Öçal & Çiçek, 2018; Koçali, 2021a).

Türkiye'nin son 5 yıllık iş kazası verilerine göre 2016 yılında 286.068, 2017 yılında 359.653, 2018 yılında 430.985, 2019 yılında 422.463 ve 2020 yılında ise 384.262 adet iş kazası meydana gelmiştir. Yaşanan iş kazalarında 2016 yılında 1.405, 2017 yılında 1.633, 2018 yılında 1.541, 2019 yılında 1.147 ve 2020 yılında ise 1.231 kişi yaşamını yitirmiştir (Koçali, 2021b). İstatistiklerde de açıkça görüldüğü üzere Türkiye'de İSG önlemleri alınmaması sonucu yaşanan iş kazalarının dikkatle incelenmesi gerekmektedir. İş kazalarının sebepleri belirlenirken, yaşanmış olay kayıtlarının doğru ve yazılı şekilde tutulması, risk ve tehlike yönetiminin sürekli güncellenmesi, kaza nedenlerinin doğru ve bilimsel yöntemlerle tespit edilmesi ve alınacak olan önlemlerin işe özgü olarak belirlenmesi önemlidir. Fakat en önemli nokta; işçi, işveren ve toplumun tamamında İSG kültürü

oluşturulması için kaza verilerine ve sebeplerine dair nicel (kantitatif) analizlerin yapılmasıdır (Türen & Gökmen, 2014; Koçali 2022).

1.2. Kamu Spotlarına Genel Bakış

Amerika Birleşik Devletleri'nde "*Public Service Announcement (PSA)*" kavramına karşılık gelen "*Kamu Spotu*" uygulamalarına 1920'li yıllarda sinema ve radyo yayıncılığında bilgilendirme mesajlarına yer verilerek başlanmıştır. Amerikan halkının Dünya Savaşları'nda savaşa destek vermesi amacıyla kullanılan radyo yayınları ve afişler kamu spotunun temelini oluşturmuştur. Amerika Federal İletişim Komisyonu (Federal Communications Commission) tarafından "*Herhangi bir ödeme yapılmayan, federal veya yerel yönetimlerin programlarını, faaliyetlerini veya hizmetlerini veya kar amacı gütmeyen kuruluşların programlarını, faaliyetlerini, hizmetlerini teşvik eden her türlü duyuru ve zaman sinyalleri, rutin hava durumları ve reklam ilanlarının haricinde toplumun çıkarlarına hizmet ettiği kabul edilen diğer duyurular"* olarak ifade edilmektedir (Newcomb, 2013).

Kamu spotları; toplumsal bir düşüncenin kitlelere iletilmesi, sosyal konularda toplumsal bilinç oluşturulması, yerleşik bir davranışın değiştirilmesi gibi birçok konuda etkin rol oynamaktadır (Bilgiç, 2016). Semboller ya da işaretler ile özel bir iletişim diline sahip olan kamu spotları, toplumsal geleneklerden, değerlerden ve kültürel ögelerden yararlanarak sağlıksız bir davranışın terk edilmesini ya da iyileştirilmesini kurgulayan içeriklere sahiptir (Akova, 2017). Toplumda istenilen etkinin uyandırılarak kitleleri belirli bir tepki alanında kanalize etmek için en etkin teknik yöntemin kamu spotu olduğu görüldüğü için kamu spotlarının uygulama alanları ve temaları da çeşitlenmiştir. Kamu spotlarının yayınlandığı alanlara; çevre kirliliği, küresel ısınma, organ bağışı, hayvan hakları, mesleki eğitim programları, israf ve kıtlık, trafik kuralları, aile planlaması, bebek ölümleri, kadına ve çocuğa şiddet, sigara ve alkol, suç oranları, doğal afetler, toplumsal duyarlılık, kız çocuklarının eğitimi, sağlıklı beslenme ve bulaşıcı hastalıklar gibi toplumsal konularda sağlığı ve refahı arttırarak tehditleri en aza indirmeyi amaçlayan yayınlar örnek olarak verilebilir (Okay, 2014; Akova, 2017; Özüpek & Özer, 2018).

PSA kavramı, Türkiye'deki ilk uygulamalarında, içerdiği toplumsal yarar sağlama vasfı da düşünülerek "Kamu Yararı Spotu" olarak isimlendirilmiştir (Aytekin, 2016). Abısel (1994)'e göre Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulduğu ilk yıllarda TBMM'de kabul edilen kararların radyo ve sinemalarda propaganda amacıyla yayınlanması ilk kamu spotu

örnekleridir. 1927 yılında radyo ile yapılan ilk kamu spotu yayınları, 1979 yılında televizyonda da yayınlanmaya başlanarak daha geniş kitlelere ulaşılmaya başlanmıştır (Bilgiç, 2016). TRT ve Milli Eğitim Bakanlığı iş birliği ile toplumu aydınlatan programlar hazırlanarak Kanser, Verem, Dünya Sağlık Günü gibi özel sağlık günleri hakkında yayınlar yapılmıştır (Göçmen & Meydan, 2017). 1980'lerden itibaren "Kamu Yararı Spotu" terimi yerini "Kamu Spotu"na bırakarak trafik güvenliği, çevre, engelliler ve sigara konularında ilk örnekler yayınlanmıştır. 2000'li yıllarda özellikle trafik güvenliği ile ilgili hazırlanan kamu spotları, 2010'larda devletin resmi kurum ve kuruluşları tarafından bağlı bulundukları bakanlıkların faaliyetlerini ve kampanyalarını duyurmaya başlamaları ile birlikte hemen hemen her alanda hazırlanmaya başlanmıştır (Aytekin, 2016). Radyo Televizyon Üst Kurulu (RTÜK) (2012) kamu spotu kavramını, Kamu Spotları Yönergesi'nin 3. maddesinin (b) fıkrasında "*kamu kurum ve kuruluşları ile dernek ve vakıf gibi sivil toplum kuruluşlarınca hazırlanan veya hazırlatılan ve Üst Kurul tarafından yayınlanmasında kamu yararı olduğuna karar verilen bilgilendirici ve eğitici nitelikteki film ve sesler ile alt bantları"* olarak tanımlayarak 6. maddenin (1) fıkrasında *"kamu spotlarının ücretsiz olarak ve film veya ses şeklinde 45 saniyeyi geçmeyecek şekilde yayınlanabildiği"* hususunu da belirtmiştir.

2. YÖNTEM VE AMAÇ

2.1. Araştırmanın Yöntemi

Sağlık iletişiminde, toplumsal sağlığı geliştirme amacıyla belirli konularda bilinç oluşturmak ve toplumun bir kesimini ya da tamamını etkileyebilmek için işaretler ve semboller ile kurulan özel bir iletişim dili kullanılmaktadır. Göstergebilim denilen bu dil ile hedef kitlenin verilmek istenen mesajı anlamlandırması sağlanmaktadır. Göstergebilim, 20. yüzyılda ortaya çıkarak göstergeler aracılığı ile anlamlandırmalar inşa etmeyi amaçlayan bilim dalıdır. Göstergebilim çalışmalarındaki en temel kavram göstergedir. Düzgüler, belirtkeler, diller, nesneler, renkler, sesler vb. tüm unsurlar birer göstergedir (Guiraud, 2016). Bu konudaki ilk yaklaşım, göstegebilimin kurucusu olarak gösterilen ve ilk çalışmalara imza atan dilbilimciler İsviçreli Ferdinand de Saussure ve ABD'li Charles Sanders Peirce tarafından ortaya konulmuştur. Saussure'a göre gösterge, insan zihninde her bir gösterge için bir sözcük karşılığı bulunmaktadır (Barthes, 2012). Peirce'e göre ise bir kimse için herhangi bir şeyin başka bir şeyin yerini tutması onu gösterge olarak tanımlar. Bu zihinsel sürecin en önemli

yanı ise insandan insana değişmemesidir. Gösterge, kendi dışında bir şeyi temsil eden ve temsil ettiği durumun ya da nesnenin özelliklerini de taşıyan nitelik da olarak tanımlanmaktadır (Gazi vd., 2018). Göstergebilim çalışmalarındaki en temel konu, göstergelerle sağlanan ikincil anlamlandırmalardır. Adlandırma, kaynak tarafından kitlelere verilmek ya da aşılanmak istenen asıl mesajın kendisidir. Kaynak bazen vermek istediği mesajı direk olarak kitlelere açıkça sunarken bazen bu mesajı göstergeler kullanarak gizleyebilmekte ve gizlediği mesajın kitleler tarafından ortaya çıkarılmasını isteyebilmektedir (Çetin & Sönmez, 2015). Göstergebilimin temel çalışmaları kamu spotlarını izleyen hedef kitlenin mesajı nasıl algıladığı, içeriği zihninde nasıl kodladığı ve bu kodlamayı nasıl anlamlandırdığı üzerine yoğunlaşmaktadır. Bu konuda temel kaynak olarak gösterilen Stuart Hall (1973) tarafından yapılan "*Encoding and Decoding in the Television Discourse (Televizyon Söyleminde Kodlama ve Kodaçımı)*" çalışmasında kamu spotlarının izleyiciler tarafından algılanmasını ele alarak yüz yüze görüşmeler yapılan katılımcıların kamu spotları hakkındaki görüşleri rapor edilmiş, mesaj tasarımları ve uygulamadaki etkinlikleri hakkında öneriler sunulmuştur. Kamu spotlarının günümüzde daha geniş kitlelere kolayca ulaştırılması için yayınlanan video içeriklerinin değerlendirilmesi ve anlamlandırılması konusunda bilimsel çalışmalar ortaya konulmaktadır. Video temalarının özetlenmesi ve yorumlanması ile videolarda verilmek istenen mesajlar analiz edilmektedir. Böylece izleyiciler açısından zihinlerde oluşturulmak istenen mesajın daha net şekilde ortaya konulması sağlanmaktadır (Yengin, 2017).

2.2. Problem

Bu çalışmada, T.C. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürlüğü'nün resmi YouTube kanalında (@isggmmedya) yayınlanan "*Filmi Geri Sarabilirsin, Peki Ya Hayatı…"* isimli 4 kamu spotu videosu analiz edilmiştir. Çözümleme yöntemi olarak iletişim çalışmalarında sıklıkla tercih edilen yöntemlerin başında gelen göstergebilimsel analiz yöntemi tercih edilmiştir. İSG konulu videolarda belirli sektörlerde (inşaat, kimya, tekstil, metal) iş kazalarının nasıl meydana geldiği ve hangi önlemlerin alınması ile yaşanan yaralanma ve ölümlerin önlenebileceği animasyon şeklinde sunulmaktadır. Sadece online platformlarda paylaşılan ve televizyonda yer almayan videolar aracılığıyla iş kazası konusunda bilinçlendirme, bilgilendirme ve farkındalık yaratma amaçlanmaktadır.

2.3. Amaç

Bu araştırmanın amacı; T.C. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürlüğü tarafından verilmek sunulmak istenen mesajları görsel ögelere dönüştüren kamu spotlarının, topluma sunduğu bilinçlendirme, bilgilendirme ve farkındalık oluşturma çalışmalarında nasıl kullandığının ortaya konulmasıdır. Videolarda yer alan 4 farklı sektörde yaşanan iş kazalarının nasıl ve ne şekilde mesajlar verdiği, tasarım elemanlarının nasıl düzenlendiği ve videoların İSG açısından neler ifade ettiği gösterilmek istenmiştir.

2.4. Çalışmanın Soruları

Çalışma kapsamında İSG temalı kamu spotu videolarında aşağıdaki sorular meydana getirilmiştir;

- *"Filmi Geri Sarabilirsin, Peki Ya Hayatı…"* vurgusundaki ana mesaj nedir?
- Video içeriklerinde hatalar mevcut mudur?
- Yaşanan iş kazalarında suçlu olarak kim gösterilmiştir?
- Kamu spotlarında İSG ile ilgili yönetmeliklere atıflar yapılıyor mu?
- İSG'nin önemini vurgulamak amacıyla nasıl bir yol izlenmektedir?

2.5. Örneklem ve Sınırlılık

İş sağlığı ve güvenliği konusunda hazırlanan birçok kamu spotu bulunmaktadır. Çalışma kapsamında 2022 yılında hazırlanan *"Filmi Geri Sarabilirsin,* Peki *Ya Hayatı…"* isimli 4 kamu spotu seçilmiştir. Seçilen kamu spotlarının, Kamu Spotları Yönergesi'nin 6. maddenin (1) fıkrasındaki "*kamu spotlarının …. 45 saniyeyi geçmeyecek şekilde yayınlanabildiği"* hususuna uygun olmadığını belirtmek gerekecektir. Videoların giriş ve sonuç kısmındaki tanıtım yazıları olup video içeriklerinde Başlık 3'te de gösterildiği üzere "öncesi ve sonrası" şeklinde karşılaştırmalı bir tema işlendiğinden dolayı video süreleri 169 ile 192 saniye (02:54, 03:12, 02:51, 02:58, 02:49) arasındadır. Bu nedenle videolar birleştirilerek televizyon yerine YouTube'ta yayınlanmıştır. Kamu spotları seçilirken araştırmanın amacına uygun olanlar tercih edilmiştir. Dolayısıyla araştırma, seçilen 4 kamu spotu ile sınırlıdır.

3. BULGULAR

Kamu spotları videolarının ilk 5 saniyesinde T.C. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürlüğü, Türkiye

İşveren Sendikaları Konfederasyonu (TİSK) ile TİSK Mikrocerrahi ve Rekonstrüksiyon Vakfı'nın logolarına yer verilmiştir. Videoda ilk olarak normal durum olarak gösterilen bölüm yer almaktadır. Bu bölüm sona erdiğinde 3 saniyelik video geri sarma efekti ile video başa gelerek normal durumda yer alan yanlışları gösteren ve İSG kapsamında yapılması gerekenlerin yer aldığı önlem alınmış kısım gösterilmektedir. Videoların sonunda 7 saniyelik "*Filmi geri sarabilirsin peki ya hayatı…"* sloganı görülmektedir. Videoların son 5 saniyesinde ise bu video filmin kurumların iş birliği ile hazırlandığı belirtilmiştir.

3.1. İnşaat Konulu İş Sağlığı ve Güvenliği Kamu Spotu

İnşaat konulu İSG kamu spotu 09/02/2022 tarihinde yayınlanmıştır. Video süresi 02:54'tür. Videoda yer alan normal durum ve önlem alınmış durum görselleri Şekil 1'de gösterilmiş olup, analizler şu şekildedir:

Normal durumda; 5. saniyeden itibaren videoda korku ve gerilim odaklı arka fon müziği ile şehir içinde yer alan beş katlı inşaat şantiyesi görseline yer verilmiştir. Şantiye girişinin İSG kurallarına uygun olmadığı kırmızı renkle vurgulanmıştır. Şantiyede bulunan tuğla ve demirlerin de dağınık haldedir. Videoda sadece iki işçi bulunmaktadır. Birinci ve ikinci işçi aynı model gömlek giydiği için ayrımlarını yapmak zordur. Tek fark birinci işçi sakalsız, ikinci işçi ise sakallıdır. Kırık bir ayna karşısında şapkasını takarak iş başı yapan birinci işçinin görevi, ikinci kata çıkarılacak olan tuğlaları yük vincine yüklemektir. İkinci katta bulunan diğer işçinin görevi ise yük vincindeki tuğlaları kata çekmek ve boşaltmaktır. Birinci işçinin tuğlaları yükleyeceği alanda yükleme alanı uyarı levhası ve tahta parçasına yapıştırılmış şantiye sahasına girilmez uyarı levhası görülmektedir. Vincin asılı olduğu tahta iskeleye de düşme ile ilgili uyarı levhası asılmıştır. İkinci işçinin önünde düşmeyi önleyici korkulukların olmaması kırmızı olarak vurgulanmıştır. İkinci işçi işe başlarken cebinden çocuğu ile olan fotoğrafı çıkartarak vince yapıştırır. Birinci işçi tuğla yüklü el arabasını zeminde bulunan taşıma platformuna yerleştirdikten sonra ikinci kattaki işçi ile işaretleşir. Bu sırada yük taşımada kullanılan kancanın kaldırma işlemi için uygun olmadığı kırmızı renkle vurgulanmıştır. Yüklediği el arabasının boş şekilde geri gelmesini bekleyen birinci işçi yükleme alanında üst üste koyduğu tuğlaların üzerine oturur. İkinci kattaki işçi de yüklerin kata geldiğini yine birinci işçiye el işareti ile belirtir. İkinci işçi bir eli ile tahta iskeleye bir eli ile de kancaya uzanarak tuğlaları kata çekmek istemektedir. Fakat vinçteki yük fazla olduğu için gücü yetmez ve yükün geri hareketi ile tahta iskeleyi

tutan eli kayar. Zeminde oturan birinci işçi korku ile yukarı bakarak ikinci işçinin ve tüm tuğlaların üzerine düştüğünü görür. Son sahnede iki işçi zeminde hareketsiz şekilde yatmaktadır. İkinci işçinin yüksekten düşerken elinin çarpıp söktüğü fotoğraf da iki işçinin ortasına düşer. Birinci kısmın son sahnesindeki tek hata bulunmaktadır. Zeminde iki adet kırmızı şapka vardır. Fakat sadece birinci işçi kırmızı şapka takmaktadır.

Önlem alınmış durumda; 75. saniyeden itibaren videoda akustik gitar ile çalınan rahatlatıcı ve odaklayıcı arka fon müziğine ver verilmiştir. Şantiyenin girişinin İSG kurallarına uygun şekilde uyarı levhaları ile çevrelendiği ve giriş kapısının kapalı olduğu yeşil renkle vurgulanmıştır. Ana girişin yanına ikinci bir giriş kapısı da yapılarak işçilerin güvenli geçişinin sağlandığı, arka planda yer alan tuğla ve demirlerin düzenli şekilde demir bariyerler ile çevrelendiği görülmektedir. Birinci işçi iş başı yaparken şapka yerine kişisel koruyucu donanım olarak baretini takar ve bina dışına çıkarak yükleme alanındaki yerde İSG kurallarına uygun şekilde görevine başlar. Zemin kattaki yükleme alanındaki girişi önleyici bariyerler ve ikinci işçinin bulunduğu katta düşmeyi önleyici korkulukların yer aldığı yeşil renkle vurgulanmıştır. Vincin demir iskeleye monte edildiği ve katta yüksekten düşme ile ilgili uyarı levhalarının olduğu görülmektedir. İkinci işçi işe başlamadan önce paraşüt tipi emniyet kemerini takmış ve cebinden çocuğunu ile olan fotoğrafı ile birlikte kontrol listesi çıkartmıştır. Birinci işçi bu sırada tuğlaları el arabası yerine yükleme için özel üretilmiş ve yüklü malzemenin düşmesini önleyen kafese yükler ve kapısını kapatır. Birinci işçi, ikinci işçiye yükleme işlemin tamamlandığını işaret eder. Kaldırma işlemi öncesinde yük kancasının taşıma için uygun olduğu ve ikinci işçinin düşmeyi önlemek için emniyet kemerini tavanda yer alan ankraj noktasına takması yeşil renkle vurgulanmıştır. İkinci işçinin vinci çalıştırması ile birinci işçi yükleme alanını terk eder. İkinci işçi ise yükün kata gelmesi ile korkuluk kısmını açar ve vincin dönücü kısmını tutarak tuğla yüklü kafesi kata çeker. Yükleme işleminin bu şekilde İSG kurallarına uygun olarak yapılması gerektiği ikinci işçinin birinci işçiye selam vermesi ve karşılıklı onaylamaları ile belirtmiştir. Son sahnede ikinci işçinin çocuğu ile olan fotoğrafının vinçte yapıştırılmış olduğu görülmektedir.

Şekil 1: İnşaat Konulu Kamu Spotu Sahneleri
Kaynak: İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürlüğü (2022, Şubat 9)

Normal durumda belirtilen İSG ile ilgili yüksekten düşme konulu tüm durumlar günümüzde yaşanan gerçek iş kazalarıdır. İnşaat sektöründe yaşanan iş kazalarının %60-75'i yüksekten düşme kaynaklı olup yaklaşık üçte biri de ölümle sonuçlanmaktadır (Gültekin Karakaş vd., 2021; Aca & Akdarmar; 2022). Halbuki, videoda da görüldüğü üzere çok basit çalışma yöntemleri ve doğru ekipman kullanımı ile iş kazalarının önüne geçmek mümkündür. Videoda, yaşanan iş kazasında birinci ve ikinci işçinin kusurlu olarak gösterildiğini görmekteyiz. Fakat İSG kapsamında değerlendirme yapıldığında işverenin de kusurlu olduğu unutulmamalıdır. Bu kapsamda; 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu, Yapı İşlerinde İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetmeliği, İş Ekipmanlarının Kullanımında Sağlık ve Güvenlik Şartları Yönetmeliği, Kişisel Koruyucu Donanımların İşyerlerinde Kullanılması Hakkında Yönetmelik, Sağlık ve Güvenlik İşaretleri Yönetmeliği, İşyerlerinde Acil Durumlar Hakkında Yönetmelik, İş Sağlığı ve Güvenliği Risk Değerlendirmesi Yönetmeliği, Çalışanların İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitimlerinin Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik, Tehlikeli ve Çok Tehlikeli Sınıfta Yer Alan İşlerde Çalıştırılacakların Mesleki Eğitimlerine Dair Yönetmelik gibi en temel yasal mevzuatlara uyulmadığı görülmektedir.

3.2. Kimya Konulu İş Sağlığı ve Güvenliği Kamu Spotu

Kimya konulu İSG kamu spotu 16/02/2022 tarihinde yayınlanmıştır. Video süresi 03:12'dir. Videoda yer alan normal durum ve önlem alınmış durum görselleri Şekil 2'de gösterilmiş olup, analizler şu şekildedir:

Normal durumda; 4. saniyeden itibaren videoda korku ve gerilim odaklı arka fon müziği ile etrafı ağaçlar ile çevrili bir tesisin havadan görüntüsüne yer verilmiştir. Islık çalarak kimyasal yüklü tanker kullanan şoför dikiz aynasındaki annesi ile olan resmine bakar. Tanker ile tesiste istediği yere geldiğinde ıslık çalmaya devam ederek aracı durdurur ve araç içinde bulunan kontrol listesi ve gaz maskesinden sadece kontrol listesini alarak aracı terk eder. Bu sırada şoför mavi renkli CE sertifikalı eldiven giymektedir. Şoförün gaz maskesini unutması kırmızı renkle vurgulanmıştır. Araçtan inen şoför elinde kontrol listesi ile fabrika içindeki kontrol odasına girer ve odada başında sarı baret olan işçi ile selamlaşır. Oda içerisinde kontrol ekranları başında üç işçi daha çalışmaktadır. Ayrıca oda içinde kişisel koruyucu donanımların yer aldığı bir dolap ve duvara asılı yangın söndürücü yer almaktadır. Şoför, işçiye kontrol listesini teslim eder ve işçi listeye bakarken odayı terk ederler. Kimyasal yüklü tanker kimyasal silolarının yanına park etmiştir. Siloların önünde duran dört adet doldurma valfi tek bir çerçeve içine alınmış haldedir. Çerçevenin İSG kurallarına aykırı olduğu kırmızı renkle vurgulanmıştır. İşçi çerçevenin kapısını açar. İçeride yer alan 2 valfin kilitli-etiketli halde olduğu ama hangi kimyasalı içerdiği bilinmemektedir. 1 valf ise kilitsiz-etiketsiz şekildedir. Bu valfin sodyum hipoklorit olduğu videoda açıklama şeklinde verilmiştir. Son valf ise etiketi kırık-kilitli haldedir. Bu kimyasalın da Sülfürik Asit olduğu yine açıklama şeklinde verilmiştir. Valflerin bu durumlarının yanlış durumda olduğu kırmızı renkle vurgulanmıştır. İşçi, sülfürik asit kilidini açar ve kilidi valfin önüne koyar. Bu sırada şoför de araçtaki kimyasalı boşaltmak için hortumu hazırlar. Araçtaki kimyasalın sülfürik asit olduğu videoda açıklama şeklinde verilmiştir. Şoför işçiye boşaltma hortumu verir ve tankere geri biner. İşçi ise sülfürik asit hortumunu kilitsiz-etiketsiz şekilde duran sodyum hipoklorit valfine bağlar. Boşaltma işlemi başladıktan sonra silo içerisinde sodyum hipoklorit ve sülfürik asidin tepkimeye girdiği görülür. Bu sırada silo önünde İSG kapsamında takılmış olan uyarı levhaları göze çarpmaktadır. Fakat valflerin yer aldığı noktada hiçbir uyarı levhası yer almamaktadır. Kimyasalların tepkime girmesi ile ortama zehirli gaz yayılır. İşçi gazdan etkilenerek yere yığılır ve öksürmeye başlar. Telefonda annesi ile konuşan şoför de işçiyi aynadan görür ve hızlıca araçtan inerek yanına gider. Şoför de gazdan

etkilenir ve ikisi de yerden kalkamaz. Bu sırada zehirli gazlar fabrika havalandırmasından da yayılarak kontrol odasına kadar ulaşır. Odada çalışan işçiler dolaptaki gaz maskelerini almak için çabalarlar ama dolap kitlidir. Kişisel koruyucu donanımların dolapta kitli halde durması kırmızı renkle vurgulanmıştır. Fabrikanın diğer yerlerinde görevli işçiler de gaz maskeleri olmadan fabrika dışına kaçarlar. Kontrol odasında yer alan işçilere ne olduğu videoda bilinmemektedir. Çünkü fabrika dışına çıkan işçilerin birinin elinde eldiven diğer ikisinde ise baret takılıdır. Fakat kontrol odasındaki işçilerde hiçbir koruyucu donanım (eldiven ya da baret) takılı değildir. Videonun son sahnesinde ise şoförün annesi ile konuşurken açık kalan telefonu gösterilmiştir.

Önlem alınmış durumda; 101. saniyeden itibaren videoda akustik gitar ile çalınan rahatlatıcı ve odaklayıcı arka fon müziğine ver verilmiştir. Kimyasal taşıyan tankeri kullanan şoför dikiz aynasındaki annesi ile olan resmine bakar. Tanker ile tesiste istediği yere geldiğinde ıslık çalmaya devam ederek aracı durdurur. Boşaltma yapacağı kimyasal siloların önünde İSG'ye uygun önlemlerin alındığı, uyarı levhaları ve bilgilendirme panolarının asıldığı yeşil renkle vurgulanmıştır. Şoför aracı terk etmeden önce kişisel koruyucu donanımlarını (gözlük, gaz maskesi, eldiven ve baret) takar ve kontrol listesini de yanına alır. Tesis içindeki kontrol odasına girer ve odada gözünde koruyucu gözlük olan işçi ile selamlaşır. Oda içerisinde kontrol ekranları başında üç işçi daha çalışmaktadır. Ayrıca oda içinde kişisel koruyucu donanımların yer aldığı bir dolap, ortada üzerinde işçinin bareti ve kendi kontrol listesinin olduğu bir masa ile duvarda asılı yangın söndürücü yer almaktadır. Şoför işçiye kontrol listesini teslim eder ve işçi listeye bakarak kontrol ettikten sonra baretini ve gaz maskesini de takarak tankerin yanına giderler. İşçi ve şoförün gaz maskesi ve baretini takmış olması yeşil renkle vurgulanmıştır. Kimyasal yüklü tanker kimyasal silolarının yanına park etmiştir. Siloların önünde duran dört adet valf ayrı ayrı çerçeve içine alınmış haldedir. Çerçevelerin her biri etiketli ve kitli şekilde olup İSG kurallarına uygun olduğu yeşil renkle vurgulanmıştır. Ayrıca dört farklı kimyasalın adının ve formülünün yazılı olduğu farklı renkteki tabelalar da çerçevelerin üst kısmına asılmıştır. İşçi elindeki kontrol listesini kontrol ederek dolum yapılacak olan kimyasallara bakar. Kontrol listesi yeşil renkle vurgulanmıştır. Sülfürik asit dolumu için vana için ayrılmış olan özel çerçeveyi açar. Etiketli olan vana kilidini de açarak doluma hazır hale getirir. Vana üzerinde de kimyasala ait bilgi etiketli olması yeşil renkle vurgulanmıştır. Bu sırada şoför de araçtaki kimyasalı boşaltmak için hortumu hazırlar. Araçtaki kimyasalın

sülfürik asit olduğu videoda açıklama şeklinde verilmiştir. Şoför işçiye boşaltma hortumunu verir ve işçi açmış olduğu vanaya hortumu bağlar. Dolum işlemi tamamlandıktan sonra işçi hortumu tekrardan şoföre geri verir. Şoför hortumu tankerdeki yerine geri bağlarken işçi de çerçeveyi kapatır. İşçi ve şoför iş bitiminde selamlaşır. Tanker tesisi terk eder. Video sonunda işçinin dolum işleminden sonra kimyasal vanasını tekrardan kilitleyerek etiketlerini de kontrol etmemesi gösterilmemiştir. Bu durumda videoyu izleyen kişilerde kilitlemeye gerek yok gibi bir algı oluşabilir. Bir sonraki kimyasal dolum işleminde kilit ve etiket olmadığı için normal durumda yaşanan kazanın meydana gelmesi olası olacağından bu durumun gösterilmemesi video açısından en büyük eksikliktir.

Şekil 2: Kimya Konulu Kamu Spotu Sahneleri
Kaynak: İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürlüğü (2022, Şubat 16)

Normal durumda belirtilen İSG ile ilgili etiketleme, kilit ve havalandırma sistemleri konulu tüm durumlar günümüzde yaşanan gerçek iş kazalarıdır. Kimya sektöründe kullanılan havalandırma sistemlerinin yeterli ve etkin, gaz detektörlerinin çalışır, tüm ekipmanların ulusal ve uluslararası standartlara uygun, bakım ve onarımların zamanında yapılmış ve yedek enerji sistemine monte edilmiş olması gereklidir. Proseslerde kullanılan tüm boru ve vanaların etiketleme ve kilitleme (EKED) sistemlerinin görünür ve okunur olması gerekmektedir. Her bir kimyasal için ayrı tanımlama yapılarak,

operatörlerin ya da diğer çalışanların sadece belirlenen talimatlar çerçevesinde hareket etmeleri sağlanmalıdır. Belirlenen kurallar ve bu kurallarla uyum içinde çalışılması sektördeki iş kazalarını önlemek için katkı sağlayacaktır (Ekmekçi, 2017; Yılmaz & Bilici, 2020). Videoda, yaşanan iş kazasında birinci ve ikinci işçinin kusurlu olarak gösterildiğini görmekteyiz. Fakat İSG kapsamında değerlendirme yapıldığında işverenin de kusurlu olduğu unutulmamalıdır. Bu kapsamda; 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu, Yapı İşlerinde İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetmeliği, Kimyasal Maddelerle Çalışmalarda Sağlık ve Güvenlik Önlemleri Hakkında Yönetmeliği, Maddelerin ve karışımların sınıflandırılması, etiketlenmesi ve ambalajlanması hakkında yönetmeliği, Zararlı Maddeler ve Karışımlara İlişkin Güvenlik Bilgi Formları Hakkında Yönetmelik, Kimyasal Maddelerle Çalışmalarda Sağlık ve Güvenlik Önlemleri Hakkında Yönetmeliği, Kişisel Koruyucu Donanımların İşyerlerinde Kullanılması Hakkında Yönetmelik, Çalışanların İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitimlerinin Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik, Tehlikeli ve Çok Tehlikeli Sınıfta Yer Alan İşlerde Çalıştırılacakların Mesleki Eğitimlerine Dair Yönetmelik gibi en temel yasal mevzuatlara uyulmadığı videoda görülmektedir.

3.3. Tekstil Konulu İş Sağlığı ve Güvenliği Kamu Spotu

Tekstil konulu İSG kamu spotu 23/02/2022 tarihinde yayınlanmıştır. Video süresi 02:51'dir. Videoda yer alan normal durum ve önlem alınmış durum görselleri Şekil 3'te gösterilmiş olup, analizler şu şekildedir:

Normal durumda; 5. saniyeden itibaren videoda korku ve gerilim odaklı arka fon müziği ile elinde kırmızı saplı kerpeten tutan işçi, pamuk balyalarının konulduğu depoya giriş yapar. Pamuk balyalarının yanında forklift bulunmaktadır. Depodaki bazı pamuk balyaları açılmayı önleyici çelik şerit ile çevrili iken bazılarında bu şeritler yoktur. Depocu işçi elindeki yan keski ile pamuk balyasının ilk önce dikey sonra yatay şeridini keser. Çelik şeritten küçük bir parça fırlayarak yan tarafta bulunan pamuk balyasının üzerine sıçrar. Bu küçük çelik parça kırmızı renkle vurgulanmıştır. Depocu forklifte biner ve bu balyayı yerden kaldırarak pamuk hallaç bölümüne doğru ilerler. Forkliftin taşıyıcı çatallarının İSG kurallarına uygun olmamasını kırmızı renkle vurgulanmıştır. Hallaç bölümünün girişinde maske takınız ve sigara içilmez uyarıcı levhaları yer almaktadır. Hallaç makinasının operatörü makinenin başına geçer. Uzakta diğer işçiyi görür ve ona uzaktan selam verir. İşçi evlendiğini göstermek için sol elini hava kaldırır ve yüzüğünü gösterir. Bu sırada depocu pamuk balyasını makinenin önüne yerleştirmek için

manevra yapar. Pamuk balyasını makinenin önüne koyduktan sonra depocu ve işçi birlikte iterek diğer balyaların dibine yerleştirirler. Operatör hallaç makinesini çalıştırır. Bu sırada depocu evlenen işçiyi tebrik etmektedir. Operatör de yanlarına gelerek tebriklerini iletir. Operatör ve depocu hallaç bölümünden ayrılırlar. İşçi de fabrika içinde yürürken pamuk balyası üzerinde duran çelik parçasını görür. Makine üzerinde elinizi sokmayınız uyarısı olmasına rağmen çelik parçayı almak için hamle yapar. Bu sırada sol eli makineye sıkışır. İşçi, can havli ile kendisini yere atar. Bu sırada makine durur ve makineye sıkışan çelik parça yangın başlatır. Alev alan pamuk balyalarını gören operatör ve depocu geriye bakarlar. Depocu koşarak yangın söndürme tüpünü alırken ve yangına müdahale ederken, operatör de makineyi durdurur ve yaralı işçiye yardıma gelir.

Önlem alınmış durumda; 89. saniyeden itibaren videoda akustik gitar ile çalınan rahatlatıcı ve odaklayıcı arka fon müziğine ver verilmiştir. Elinde kırmızı saplı yan keski tutan, elinde eldiveni, ağzında maskesi ve kulağında kulak tıkacı bulunan işçi, pamuk balyalarının konulduğu depoya girer. İşçinin kişisel koruyucu donanımlarını takması yeşil renkle vurgulanmıştır. Pamuk balyalarının yanında forklift bulunmaktadır. Depodaki bazı pamuk balyaları açılmayı önleyici çelik şerit ile çevrili iken bazılarında bu şeritler yoktur. Deponun zeminde makine ve işçilerin yürüme yollarını belirten sarı işaretler ve yönlendirici oklar bulunmaktadır. Depocu yan keski ile pamuk balyasının ilk önce dikey sonra yatay şeridini keser. Kesilen çelik şeritlerden herhangi bir parça sıçraması olup olmadığını kontrol eder. Kontrol sonrasında eldivenini çıkartır ve forklifte biner. Forkliftin taşıyıcı çatalının İSG kurallarına uygun olması yeşil renkle vurgulanmıştır. Depocu yerde sarı renkli olarak işaretli alanlarda manevra yaparak aldığı pamuk balyasını hallaç bölümüne taşır. Pamuk hallaç bölümünün girişinde maske takınız ve sigara içilmez uyarıcı levhaları yer almaktadır. Hallaç makinasının operatörü makinenin başına geçer. Uzakta yer alan diğer işçiyi görür ve ona uzaktan selam verir. İşçi evlendiğini göstermek için sol elini hava kaldırır ve yüzüğünü gösterir. Bu sırada depocu pamuk balyasını makinenin önüne yerleştirmek için manevra yapar. Pamuk balyasını makinenin önüne koyduktan sonra depocu ve işçi birlikte iterek diğer balyaların dibine yerleştirirler. Operatör hallaç makinesini çalıştırır. Makinenin çalışırken manyetik özellikte olduğu mıknatıs işareti ile vurgulanmıştır. Hem operatör hem de işçi, kişisel koruyucu donanımlarını takmaktadır. Bu sırada depocu evlenen işçiyi tebrik etmektedir. Operatör de yanlarına gelerek tebriklerini iletir. Makinede yaklaşma durumunda çalışmayı durduran lazerli acil stop sistemi olduğu yeşil renkle gösterilmiştir. Ayrıca

fabrikanın yangın durumuma hazır olması tavandaki kırmızı borular ve asılı olan springerler ile gösterilmiştir. Videonun sonunda üç işçi birlikte hallaç bölümünden ayrılırlar. Fakat hangi amaçla çalışma alanlarını terk ettiklerinin bilgisine video içerisinde yer verilmemiştir.

Şekil 3: Tekstil Konulu Kamu Spotu Sahneleri
Kaynak: İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürlüğü (2022, Şubat 23)

Normal durumda belirtilen tekstil tesislerinin hallaç bölümlerinde yaşanan parça sıçraması konulu kazalar yaşanan gerçek iş kazalarıdır. Tekstil sektöründe kullanılan tüm makinelerde hareketli akşamlardan kaynaklanan riskler bulunmaktadır. Bu riskler işçilerin parmak, el, kol kopması ya da ezilme, sıkışma, kırılma vb. tehlikeleri meydana getirmektedir. Ayrıca tekstil sektöründe kullanılan elyaf ve pamuk içerikleri kolay tutuşma özelliğine sahip olduğu için yangın tehlikesi de söz konusudur. Bu nedenle kullanılan hammaddeye uygun yangın söndürme sisteminin kullanılması büyük önem arz etmektedir (Güllüoğlu & Taçgın, 2018; Rençber & Ceyhan, 2022). Videoda, yaşanan iş kazasında depocu ve yeni evlenen işçinin kusurlu olarak gösterildiğini görmekteyiz. Fakat İSG kapsamında değerlendirmek yapıldığında işverenin de kusurlu olduğu unutulmamalıdır. Bu kapsamda; 6331 Sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu, İş Ekipmanlarının Kullanımında Sağlık ve Güvenlik Şartları Yönetmeliği, İşyeri Bina ve Eklentilerinde Alınacak Sağlık ve Güvenlik Önlemlerine İlişkin Yönetmelik, Kişisel

Koruyucu Donanımların İşyerlerinde Kullanılması Hakkında Yönetmelik, Çalışanların İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitimlerinin Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik, Sağlık ve Güvenlik İşaretleri Yönetmeliği, Binaların Yangından Korunması Hakkında Yönetmelik, İşyerlerinde Acil Durumlar Hakkında Yönetmelik, İş Sağlığı ve Güvenliği Risk Değerlendirmesi Yönetmeliği gibi en temel yasal mevzuatlara uyulmadığı videoda görülmektedir.

3.4. Metal Konulu İş Sağlığı ve Güvenliği Kamu Spotu

Metal konulu İSG kamu spotu 02/03/2022 tarihinde yayınlanmıştır. Video süresi 02:58'dir. Videoda yer alan normal durum ve önlem alınmış durum görselleri Şekil 4'te gösterilmiş olup, analizler şu şekildedir:

Normal durumda; 5. saniyeden itibaren videoda korku ve gerilim odaklı arka fon müziği ile press makinelerinin olduğu metal işleme fabrikası görüntüsüne yer verilmiştir. Fabrika içinde 3 adet ana press, 4 adet yardımcı press, orta alanda yer alan 6 adet büyük çelik bloklar, masalar ve kovalar göze çarpmaktadır. Saat 08:30'da 3 işçi, soyunma odasında elbiselerini giydikten sonra makinelerinin başına doğru ilerlerler. Birinci işçi yeşil renkli yüksek tonajlı, ikinci işçi mavi renkli düşük tonajlı, üçüncü işçi ise yeşil renkli düşük tonajlı press ile çalışmaktadır. İkinci işçi makinenin başına geldiğinde uzanarak makinenin düğmesine basar ve makineyi çalıştırır. Makinenin press işlemini yapması için ayak pedalı ile çalışacağı ve bu pedalın koruyucu üst kapağının çıkık olduğu kırmızı renkle vurgulanmıştır. İşçi makinenin sağında duran tezgahtan aldığı çelik parçasını press altına koyar, pedala basar ve parçaya şekil verir. Makinenin kullanım ve uyarı bilgilerinin hatalı olduğu kırmızı renkle vurgulanmıştır. İşçi, pressten aldığı işlenmiş parçayı sol tarafındaki sepete atar. Diğer iki işçi de çalışmaya kendi makinelerinde devam eder. Saat 10:00'da çay molası gelir ve zil çalar. İkinci işçi yürürken makinenin sağındaki tezgaha çarpar ve bir çelik parça yere düşer. Birinci işçi de bunu görür ve parçayı kaldırarak tezgaha geri koyar. İşçinin parçayı doğru yere koymaması kırmızı renkle vurgulanmıştır. İşçiler saat 10:15'e kadar çaylarını içer ve saz çalarak vakit geçirirler. Mola sonrasında işçiler tekrardan makinelerinin başına gelirler. İkinci işçi tezgahtan bir parça alır ve pressin altına koyar. Parçayı press yuvasına yerleştirmeye çalışırken birinci işçinin mola öncesinde tezgaha yanlış şekilde koyduğu çelik parçası yere düşer ve çalıştırma pedalına çarpar. Makine harekete geçer ve işçinin eli press altında kalır. İşçi kendini yere atar ve diğer iki işçi de koşarak yanına gelir.

Önlem alınmış durumda; 92. saniyeden itibaren videoda akustik gitar ile çalınan rahatlatıcı ve odaklayıcı arka fon müziği ile press makinelerinin

olduğu metal işleme fabrikası görüntüsüne yer verilmiştir. Normal durumda gösterilen tüm makineler önlem alınmış durumda da aynıdır. Sadece mavi renkli düşük tonajlı pressin rengi kırmızı olarak değiştirilmiştir. Ayrıca fabrika zeminin de İSG kurallarına uygun şekilde sarı renkle işaretlenmiş yaya ve forklift çalışma alanları göze çarpmaktadır. Saat 08:30'da 3 işçi, soyunma odasında elbiselerini giyip CE sertifikalı eldivenlerini ve kulaklıklarını takarak makinelerine doğru ilerlerler. Birinci işçi yeşil renkli yüksek tonajlı, ikinci işçi kırmızı renkli düşük tonajlı, üçüncü işçi ise yeşil renkli düşük tonajlı press ile çalışmaktadır. İkinci işçi makinenin başına geldiğinde makinenin arkasında yer alan basınç valflerini ve diğer ayarlarını kontrol eder. Makine üzerindeki uyarı levhalarının standartlara uygun olduğu yeşil renkle vurgulanmıştır. İşçi, sağında yer alan işlenmemiş parça tezgahını çalışmasına uygun olacak şekilde döndürür. Yapacağı işi gösteren kontrol listesi işaretler. Kontrol listesi yeşil renkle vurgulanmıştır. İşçi makine önündeki sandalyesine oturur ve rahat çalışacak şekilde sandalyesini ayarlar. Makinenin çift el basma düğmesi ile çalıştığı ve makine önünde press işlemi sırasında parça sıçramasını önleyici koruyucu mekanizma olduğu yeşil renkle vurgulanmıştır. İşçi makinede işleme başlamadan önce bu mekanizmalarının çalışıp çalışmadığını press altına parça koymadan boş şekilde kontrol eder. Sağ taraftaki tezgahtan çelik maşa ile işlenmemiş parçayı alarak press altına koyar. İşlem sonrası parçayı tekrardan maşa ile alır ve sol taraftaki sepete atar. İşçinin kullandığı maşa İSG açısından iş kazalarını önleyici olduğu için yeşil renkle vurgulanmıştır. Saat 10:00'da çay molası gelir ve zil çalar. İşçiler çay içmek için fabrika zemininde sarı renkle işaretli alanda yürürler. Son sahnede ise saat 10:15'e kadar çaylarını içer ve saz çalarak vakit geçirirler. İşçilerin kişisel koruyucu donanımlarını çaylarını içtikleri yemekhanede nereye koydukları ile ilgili videoda bilgi verilmemiştir. Ayrıca mola öncesinde makine başından ayrılırken işçilerin makineyi kapalı mı yoksa çalışır halde mi bıraktıkları ile ilgili de bilgi yoktur. Bu iki husus işçiler moladayken yetkisiz kişilerce makinelerin çalıştırılabileceğini ya da mola sonrasında geldiklerinde kişisel koruyucu donanımlarını takıp takmadıklarının bilinmemesine yol açacaktır.

Şekil 4: Metal Konulu Kamu Spotu Sahneleri
Kaynak: İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürlüğü (2022, Mart 2)

Metal sanayinde uzuv kayıplı, yaralanmalı ve ölümlü iş kazalarının büyük bir kısmı makine kullanımı sırasında meydana gelmektedir. Özellikle press makinesi ile yapılan işlemlerde meydana gelen iş kazaları güvenli çalışma yöntemi oluşturulması ve doğru ekipman kullanımı ile kolaylıkla önlenebilir (Shin vd., 2012; Chinniah, 2015). Videoda, yaşanan iş kazasında birinci ve ikinci işçinin kusurlu olarak gösterildiğini görmekteyiz. Fakat İSG kapsamında değerlendirmek yapıldığında işverenin de kusurlu olduğu unutulmamalıdır. Bu kapsamda; 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu, İş Ekipmanlarının Kullanımında Sağlık ve Güvenlik Şartları Yönetmeliği, Sağlık ve Güvenlik İşaretleri Yönetmeliği, İşyerlerinde Acil Durumlar Hakkında Yönetmelik, İş Sağlığı ve Güvenliği Risk Değerlendirmesi Yönetmeliği, Makine Emniyeti Yönetmeliği, Makine Koruyucuları Yönetmeliği, Kişisel Koruyucu Donanımların İşyerlerinde Kullanılması Hakkında Yönetmelik, Çalışanların İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitimlerinin Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik gibi en temel yasal mevzuatlara uyulmadığı videoda görülmektedir.

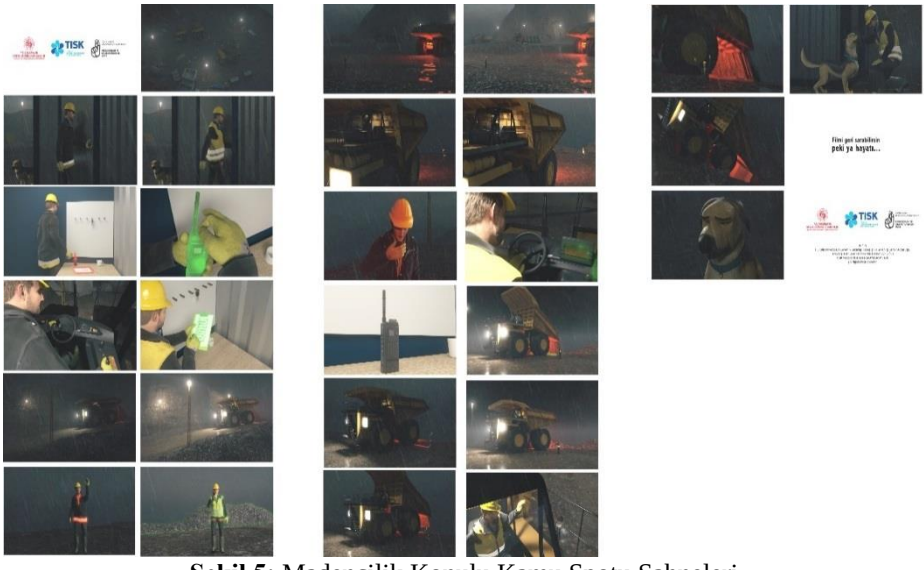
3.5. Madencilik Konulu İş Sağlığı ve Güvenliği Kamu Spotu

Madencilik konulu İSG kamu spotu 16/03/2022 tarihinde yayınlanmıştır. Video süresi 02:49'dur. Videoda yer alan normal durum ve önlem alınmış durum görselleri Görsel 5'te gösterilmiş olup, analizler şu şekildedir:

Normal durumda; 5. saniyeden itibaren videoda korku ve gerilim odaklı arka fon müziği ile gece vardiyasında ve yağmurlu havada çalışılan açık ocak madeni görüntüsüne yer verilmiştir. Baret takmış işçi şantiye sahasına girer ve şantiyede yaşayan köpeği sever. İşçi, konteyner içine girerek duvarda asılı olan kamyon anahtarını alır. Duvarda toplamda 6 adet anahtarlık yeri mevcuttur. İşçinin de anahtar alması ile sahada aktif çalışan 5 adet kamyon bulunmaktadır. Anahtarlık önündeki masa üzerinde telsiz ve kontrol listesi (checklist) yer almaktadır. İşçi konteynerden çıkarken telsizi yanına almaz ve kontrol listesi (checklist) işaretlemez. Bu durum kırmızı renk ile vurgulanmıştır. İşçi kamyona biner ve rampadan aşağıya doğru ilerleyerek döküm yapacağı pasa sahasına gelir. Videoda işçinin kamyonu nasıl yüklediği bilgi verilmemiş olup sadece boşaltma işlemi üzerinde durulmuştur. Pasa sahasında geri geri manevra yaparak döküm alanına yaklaşır. Bu sırada dışarıda duran işaretçi kendisine yardımcı olmaktadır. İşaretçi telsiz ile işçiye seslenir ama işçi telsizini yanına almamıştır. İşçi dikiz aynasından bakarak döküm alanı sınırına geri geri gelir. Döküm sınırı kırmızı renk ile vurgulanmıştır. İşçi damperi kaldırır ve yükü boşaltmaya başlar. İşaretçi de döküm yapmaması için dışarıda zıplayarak kendisine seslenmeye çalışmaktadır. Yük boşalırken pasa sahası çöker. İşçi, kamyon ve işaretçi göçük altında kalırlar. Son sahnede ise köpek üzülerek bu olayı izlemektedir.

Önlem alınmış durumda; 96. saniyeden itibaren videoda akustik gitar ile çalınan rahatlatıcı ve odaklayıcı arka fon müziği ile gece vardiyasında ve yağmurlu havada çalışılan açık ocak madeni görüntüsüne yer verilmiştir. Baretini takıp reflektör yeleğini de giyen işçi şantiye sahasına girer ve şantiyede yaşayan köpeği sever. İşçi, konteyner içine girerek duvarda asılı olan kamyon anahtarını alır. Duvarda toplamda 6 adet anahtarlık yeri mevcuttur. İşçinin de anahtar alması ile sahada aktif çalışan 5 adet kamyon bulunmaktadır. Anahtarlık önündeki masa üzerinde telsiz ve kontrol listesi (checklist) yer almaktadır. İşçi telsizin çalışıp çalışmadığını kontrol eder ve kontrol listesi (checklist) işaretler. Bu işlemler iş sağlığı ve güvenliği

açısından önem arz ettiği için yeşil renk ile vurgulanmıştır. İşçi kamyona binerek sağ ve sol taraftan iyi şekilde aydınlatılmış rampadan aşağıya doğru ilerler ve döküm yapacağı pasa sahasına gelir. Rampanın kenarına devrilmeyi önleyici malzemelerin konulması yeşil renk ile vurgulanmıştır. Videoda işçinin kamyonu nasıl yüklediği bilgi verilmemiş olup sadece boşaltma işlemi üzerinde durulmuştur. İşçi kamyon ile pasa sahasında geri geri manevra yaparak döküm alanına yaklaşır. Döküm alanı önündeki devrilmeyi önleyici malzemelerin konulması yeşil renk ile vurgulanmıştır. Bu sırada dışarıda duran işaretçi kendisine yardımcı olmaktadır. İşaretçiye ek olarak kamyonda geriyi görmek için kamera ve uyarı sistemleri de yer almaktadır. İşaretçi telsiz ile işçiye seslenir ve döküm yapacağı alanı gösterir. Döküm sınırı yeşil renk ile vurgulanmıştır. İşçi damperi kaldırır ve yükü boşaltmaya başlar. Güvenli şekilde yük boşaldıktan sonra işçi ile işaretçi selamlaşır ve kamyon yeni yükünü almak için ilerler. Videonun sonunda ise işçi yine şantiyedeki köpeği sevmektedir. İşaretçi ile işçinin telsizde neler konuştuğu bilgisi videoda yer almamaktadır. Kısa ve etkili komutlara videoda yer verilmesi izleyiciler açısından da bilgilendirici olacaktır. Ayrıca video sonunda işçi ve işaretçinin selamlaşması iş sağlığı ve güvenliği açısından hiçbir önem arz etmemektedir. Aksine bu selamlaşma durumu iş sağlığı ve güvenliği açısından risk teşkil etmektedir.

Şekil 5: Madencilik Konulu Kamu Spotu Sahneleri
Kaynak: İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürlüğü (2022, Mart 16)

Maden sahalarında araçların etrafında bulunan kişilerin reflektif şeritli yelek ve pantolon giyerek şoförlerin görüş alanı dışında kalması ya da bu kişiler ile sağlıklı iletişim kurulamaması durumunda iş kazaları meydana gelebilmektedir. Özellikle gece çalışmalarında geri görüş kamerası, hareket sensörü ve sesli/ ışıklı ikaz sistemlerinin birlikte kullanılması gerekmektedir. Yapılacak olan döküm işlemleri öncesinde ise döküm alanlarında uygun setlerin oluşturularak çalışanlara bu setler hakkında bilgi verilmelidir (Koçali, 2018a, Koçali, 2018b). Videoda da görüldüğü üzere çok basit çalışma yöntemleri ve doğru ekipman kullanımı ile iş kazalarının önüne geçmek mümkündür. Videoda, yaşanan iş kazasında şoförün kusurlu olarak gösterildiğini görmekteyiz. Fakat iş sağlığı ve güvenliği kapsamında değerlendirmek yapıldığında işverenin de kusurlu olduğu unutulmamalıdır. Bu kapsamda; 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu, Maden İşyerlerinde İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetmeliği, İş Ekipmanlarının Kullanımında Sağlık ve Güvenlik Şartları Yönetmeliği, Kişisel Koruyucu Donanımların İşyerlerinde Kullanılması Hakkında Yönetmelik, Sağlık ve Güvenlik İşaretleri Yönetmeliği, İşyerlerinde Acil Durumlar Hakkında Yönetmelik, İş Sağlığı ve Güvenliği Risk Değerlendirmesi Yönetmeliği, Çalışanların İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitimlerinin Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik, Tehlikeli ve Çok Tehlikeli Sınıfta Yer Alan İşlerde Çalıştırılacakların Mesleki Eğitimlerine Dair Yönetmelik gibi en temel yasal mevzuatlara uyulmadığı videoda görülmektedir.

SONUÇ

Sağlık iletişimi kapsamında yayınlanan İSG temalı kamu spotlarının temel amacı, iş kazalarının nasıl meydana geldiğini göstererek işçilerin ve işverenlerin gerekli önlemleri almalarını sağlamaktır. Bunu gerçekleştirmek için kamu spotlarında korku kavramı öne çıkarılarak, eğer kurallara uyulmaz ise meydana gelebilecek yaralanmalar ve ölümler gösterilmektedir. Çalışma kapsamında incelenen 5 kamu spotunda korku kavramı hem arka fon müziği hem de video görselleri ile vurgulanmaktadır. Korku kavramının ana tema olarak kullanılmasındaki en temel amaç ise insanların zihinlerinde yer alan "iş kazası kaderdir, olacaksa olur" algısını yıkıp "iş kazası ihtimaller sonrasında meydana gelir" algısını inşa etmektir. Nitekim kamu spotlarında *"Filmi Geri Sarabilirsin, Peki Ya Hayatı…"* sloganı ile kader-hayat bağlantısına vurgu yapılmıştır.

Bu çalışmada, T.C. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürlüğü'nün resmi YouTube kanalında

(@isggmmedya) 2022 yılında yayınlanan "*Filmi Geri Sarabilirsin, Peki Ya Hayatı…"* isimli 4 kamu spotu incelemiştir. Çalışma kapsamında, 5 kamu spotunda da iş kazalarının sorumlusu olarak çalışanlar gösterilmiştir. Videoların normal durum olarak belirtilen kısımlarında, meydana gelen iş kazalarına işçilerin güvensiz hareketlerinin sebep olduğu gösterilmektedir. Halbuki önlem alınmış durumda ise işyerlerin İSG sistemi oluşturulduğu, fabrika ve işletmelerde kişisel koruyucu donanım kullanımına ve uyarıcı levhalara önem verildiği, makinelerde iş kazalarını önlemek için teknolojik çözümler ile eklemeler yapıldığı gibi durumların ortaya çıkmasında 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu kapsamında asıl sorumlunun işveren olduğu vurgusu yapılmamıştır. Bu vurgunun yapılmamış olması, izleyenlerde, işçilerin iş kazalarını önlemek için kendi başlarına oldukları gibi bir izlenim yaratabilmektedir.

Kamu spotlarında iş kazası geçiren tüm işçilerin erkek olduğu görülmektedir. Tüm kamu spotlarında da aynı işçi karakterlerine yer verilmiştir. Kamu spotları için farklı karakterler yaratılmamış sürekli 3 işçi sürekli sektör değiştirerek iş kazası geçirmektedir. 5 kamu spotunu peş peşe izleyen kişilerde video serisi açısından süreklilik meydana geleceğinden dolayı videolarda anlatılanlara değil karakterlere odaklanma yaratacaktır. Kamu spotlarındaki senaryolarda kadınların da iş kazası geçirebildiği gösterilerek, daha farklı karakterler ile izleyicilere mesaj verilmesi amaçlanması bundan sonra yapılacak olan kamu spotları için verilebilecek en önemli tavsiyedir.

Çalışma kapsamında, kamu spotlarında İSG kaynaklı ihmallerin gösterilse de basit ve sıkı tedbirlerin alınması ile iş kazalarının önlenebileceği gösterilmektedir. Normal durumlardaki yanlışlar kırmızı renk, önlem alınmış durumda ise doğrular yeşil renkle vurgulanmıştır. Bu açıdan kamu spotlarına bakıldığında ise işveren ve işçilerin çalışma esnasında gerekli önlemleri alarak İSG'ye daha fazla önem vermeleri istenmektedir. Kamu spotlarında İSG öneminin ne şekilde ve nasıl vurguladığı gösterilerek videolarda hangi kanun ve yönetmeliklere atıflar yapıldığı da belirlenmiştir.

Tüm bunlardan hareketle, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürlüğü'nün kurum ve kuruluşlar ile iş birliği yaparak doğru bilgilendirme, yeni davranış ve tutumlar geliştirme, farkındalık yaratma ve kültür oluşturma gibi temel amaçlar ile sağlık iletişimi konusunda İSG temalı başarılı kamu spotları yayınladığı bulgusuna ulaşılmıştır. Hazırlanan kamu spotlarının hem eğitici hem de öğretici niteliktedir.

Yapılan çalışma, konusu bakımından ulusal çalışmalar arasında özgün ve dikkat çekici bir niteliğine sahiptir. Buna karşın çalışma kapsamında elde edilen bulgular, İSG temalı kamu spotlarının izleyiciler üzerinde nasıl bir etki yarattığı ile ilgili bilgi verememektedir. Bu nedenle gelecekte yapılacak olan çalışmalarda, kamu spotlarını izleyen kitlelere anket ya da soru çalışması uygulanarak, verilmek istenen mesajın tam olarak kitlelere geçip geçmediğinin kontrolü yapılması tavsiye edilmektedir. Bu tür çalışmaların alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

Abısel, N. (1994), *Türk Sineması Üzerine Yazılar*, İstanbul: İmge Yayınları.

Aca, Z. & Akdamar, E. (2022). Güvenlik önceliğinin, güvenlik iletişiminin ve güvenlik eğitiminin güvenli davranış üzerindeki etkisinin incelenmesi: İnşaat sektöründe uygulamalı bir araştırma. *Çalışma ve Toplum, 2*(73), 1075-1104. doi:10.54752/ct.1097169

Akay, A. O., Akgül, M., Esin, A. I., Demir, M., Şentürk, N. & Öztürk, T. (2021). Evaluation of occupational accidents in forestry in Europe and Turkey by k-means clustering analysis. *Turkish Journal of Agriculture and Forestry, 45*(4), 495-509. doi:10.3906/tar-2010-55

Akova, S. (2017). Sigarayı bırak, hayatı bırakma sloganlı kamu spotları örneklemlerinin alımlama analizi yöntemi ile incelenmesi. *Stratejik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi, 1*(2): 15-36. doi:10.30692/sisad.362259

Ardıç Çobaner, A. (2013). Sağlık iletişiminde korku öğesinin kullanımı: Sigara paketlerinde kullanılan sigara karşıtı görsellerin göstergebilimsel analizi. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi, 37*, 211-235.

Atombo, C., Wu, C., Tettehfio, E. O., Nyamuame, Y. G. & Agbo, A. A. (2017). Safety and health perceptions in work-related transport activities in Ghanaian industries, *Safety and Health at Work, 8*(2), 175-182. doi:10.1016/j.shaw.2016.10.002

Aybek, A., Güvercin, Ö. & Hurşitoğlu, Ç. (2003). Teknik personelin iş kazalarının nedenleri ve önlenmesine yönelik görüşlerinin belirlenmesi üzerine bir araştırma. *KSÜ Fen ve Mühendislik Dergisi, 6*(2), 91-100.

Aytekin, H. (2016), Görsel-işitsel medyada sağlık güvenlik halleri: tartışılması gereken bir alan olarak kamu spotu, *Selçuk İletişim Dergisi, 9*(3), 249-275. doi:10.18094/si.37556

Baradan, S. (2006). Türkiye'de inşaat sektöründe iş güvenliğinin yeri ve gelişmiş ülkelerle kıyaslanması. *DEÜ Mühendislik Fakültesi Fen ve Mühendislik Dergisi, 8*(1), 87-100.

Barthes, R. (2012). Göstergebilimsel Serüven (6th ed.). (M. Rifat & S. Rifat, Trans), İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Bayraktaroğlu, G. & İlter, B. (2007). Sosyal pazarlama: engeller ve öneriler, *Ege Akademik Bakış, 7*(1), 117-132.

Bilgiç, B. (2016), Türkiye'de kamu spotu oluşum süreci ve yayın politikaları, *İstanbul Aydın Üniversitesi İletişim Çalışmaları Dergisi, 2*(1), 25-61.

Retrieved from https://dergipark.org.tr/en/pub/icd/issue/46188/580823

Bilis, A., E. (2014). *Kamu Hizmeti Yayıncılığının Yeni Eğilimi Kamu Spotları Üzerine Bir İnceleme*. F. Alver (Ed.). İstanbul: Volga Yayıncılık.

Camkurt, M. Z. (2007). İşyeri Çalışma sistemi ve işyeri fiziksel faktörlerinin iş kazaları üzerindeki etkisi. *TÜHİS İş Hukuku ve İktisat Dergisi, 20*(6), 80-106. Retrieved from https://tuhis.org.tr/upload/dergi/1348812331.pdf

Chinniah, Y. (2015). Analysis and prevention of serious and fatal accidents related to moving parts of machinery. *Safety Science, 75*, 163-173. doi:10.1016/j.ssci.2015.02.004

Çetin, M. & Sönmez, E. E. (2015). Sosyal temsil kuramı bağlamında kurumsal reklamlar: Türk Hava Yolları örneği. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi, 1*(39), 191-207. Retrieved from https://dergipark.org.tr/en/pub/ikad/issue/67965/995738

Dursun, S. (2013). İş güvenliği kültürünün çalışanların güvenli davranışları üzerine etkisi. *Sosyal Güvenlik Dergisi, 3*(2), 61-75. Retrieved from https://dergipark.org.tr/en/pub/sgd/issue/28022/297524

Ekmekçi, İ. (2017). Kimya sektöründe havalandırma ve İSG açısından önemi, *İstanbul Ticaret Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi, 16*(32), 65-76.

Erkman-Akerson, F. (2005). *Göstergebilime Giriş*. İstanbul: Multilingual Yayınları

Fidan, M. & Yetiş, A. (2018). Sağlık iletişiminde algı: Kamu spotları üzerine bir araştırma. *Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi, 11*(2), 159-178. doi:10.18094/josc.428224

Gazi, M. A., Çakı, C. & Gülada, M. O. (2018). İspanya 2000 Partisi'nin göçmen karşıtı propaganda faaliyetleri üzerine inceleme. *Ankara Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi, 1*(2), 11-22. Retrieved from https://dergipark.org.tr/en/pub/usdad/issue/42045/480645

Göçmen, L. & Meydan, A. N. (2017). Dünden günümüze Türkiye'de sağlığın geliştirilmesi serüveni. *Sağlık ve Toplum, 27*(3), 14-19. https://ssyv.org.tr/wp-content/uploads/2018/05/D%C3%BCnden-G%C3%BCn%C3%BCm%C3%BCze-T%C3%BCrkiye-de-Sa%C4%9Fl%C4%B1%C4%9F%C4%B1n-Geli%C5%9Ftirilmesi-Ser%C3%BCveni.pdf adresinden 20.07.2022 tarihinde alınmıştır.

Guiraud, P. (2016). *Göstergebilim* (3th ed.) (M. Yalçın, Trans). İstanbul: İmge Kitabevi.

Güllülü, U. & Türk, B. (2015). Kamu spotlarının sigara bırakma/azaltma niyeti üzerine etkileri, *Pazarlama ve Pazarlama Araştırmaları Dergisi, 16*, 23-41. Retrieved from https://dergipark.org.tr/en/pub/ppad/issue/61005/906057

Güllüoğlu, E. N. & Taçgın, E. (2018). Türkiye tekstil sektöründe istihdam ve iş kazalarının analizi. *Tekstil ve Mühendis, 25*(112), 344-354. Retrieved from https://dergipark.org.tr/en/pub/teksmuh/issue/42162/507636

Gültekin Karakaş, D., Yusufi, F. & Hisarcıklılar, M. (2021). Türkiye inşaat sanayii çalışma standartlarının sektörel gelişim üzerinden değerlendirilmesi. *Mülkiye Dergisi, 45*(1), 191-230. Retrieved from https://dergipark.org.tr/en/pub/mulkiye/issue/61971/927465

Hall, S. (2005). *Kodlama, Kodaçımlama, İçinde, Medya ve İzleyici Bitmeyen Tartışma* (Y. Yavuz, Trans). İstanbul: Vadi Yayınları.

İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürlüğü. (2022, Mart 16). *Filmi geri sarabilirsin, peki ya hayatı… - Maden - İş makinesi sebebiyle meydana gelen kaza*. [Video]. YouTube. https://www.youtube.com/watch?v=6aKGXQd_1z4

İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürlüğü. (2022, Şubat 9). *Filmi geri sarabilirsin, peki ya hayatı… - İnşaat – Yüksekten düşme.* [Video]. YouTube. https://www.youtube.com/watch?v=HbgByNIRblM

İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürlüğü. (2022, Şubat 23). *Filmi geri sarabilirsin, peki ya hayatı… - Tekstil – Pamuklu iplik üretim tesisleri.* [Video]. YouTube. https://www.youtube.com/watch?v=noCcN2LKlGE

İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürlüğü. (2022, Şubat 16). *Filmi geri sarabilirsin, peki ya hayatı… - Kimya – Etiketleme, Kilit ve Havalandırma Sistemleri.* [Video]. YouTube. https://www.youtube.com/watch?v=P7jClcLDgto

İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürlüğü. (2022, Mart 2). *Filmi geri sarabilirsin, peki ya hayatı… - Metal - Presle Yapılan Çalışmalar.* [Video]. YouTube. https://www.youtube.com/watch?v=YQa6ijc0TMM

Keffane, S., (2015). Communication's role in safety management and performance of the road safety practices. *Jordan Journal of Civil Engineering, 9*(2), 79-93. https://platform.almanhal.com/Files/2/83758 adresinden 20.07.2022 tarihinde alınmıştır.

Kılkış, İ. & Demir, S. (2012). İşverenin iş sağlığı ve güvenliği eğitimi verme yükümlülüğü üzerine bir inceleme. *Çalışma İlişkileri Dergisi, 3*(1), 23-47. Retrieved from https://dergipark.org.tr/en/pub/cider/issue /29525/316928

Koçali, K. (2018a). Açık ocak maden işletmelerinde işçi anketleri ile iş sağlığı ve güvenliği kültürü ve uygulamasının araştırılması. *Bilimsel Madencilik Dergisi, 57*(1), 15-24. doi:10.30797/madencilik.422843

Koçali, K. (2018b). *Şırnak Kömür Maden Kazası Işığında Kömür Madenciliğindeki Uygunsuzluklar Hakkındaki Öneriler*. Türkiye 21.Uluslararası Kömür Kongresi "ICCET 2018" Bildiriler Kitabı, 387-399.

Koçali, K. (2021a). Sosyal Güvenlik Kurumu'nun 2012-2020 yılları arası iş kazaları göstergelerinin standardizasyonu, *Akademik Yaklaşımlar Dergisi, 12*(2), 302-327. doi:10.54688/ayd.1012081

Koçali, K. (2021b). Calculation of occupational accident indicators of Türkiye, M. Dalkılıç & B. S. Yılmaz (Eds.), *INSAC Social and Education Sciences,* pp.224-250. İzmir: Duvar Yayınevi.

Koçali, K. (2022). How to perform a risk assessment step by step for occupational health and safety, *EURAS Journal of Engineering and Applied Sciences*, *2*(1), 1-19. doi:10.17932/EJEAS.2021.024 /ejeas_v02i1001

Kreps, G. L. & Thornton, B. C. (1992), *Health Communication: Theory and Practice*, Illinois: Waveland Press.

Maiti, J., Bhattacherjee, A. & Bangdiwala, S, I. (2001). Loglinear model for analysis of cross-tabulated coal mine injury data, *Injury Control and Safety Promotion, 8*(4), 229-236. doi:10.1076/icsp.8.4.229.3335

Mohammadfam, I., Kamalinia, M., Momeni, M., Golmohammadi, R., Hamidi, Y. & Soltanian, A. (2017). Evaluation of the quality of occupational health and safety management systems based on key performance indicators in certified organizations. *Safety and Health at Work, 8*(2), 156-161. doi:10.1016/j.shaw.2016.09.001

Newcomb, H. (Ed.) (2013). *Encyclopedia of Television*, London: Routledge Press.

Okay, A. (2014), *Sağlık İletişimi*, İstanbul: Mediacat Yayınları.

Öçal, M. & Çiçek, Ö. (2018). Türkiye ve Avrupa Birliği'nde iş kazası verilerinin karşılaştırmalı analizi. *Hak İş Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi, 6*(16), 616-637. Retrieved from https://dergipark.org.tr/en/pub/hakisderg/issue/33300/363789

Özüpek, M. N. & Özer, D. (2018). Sigara karşıtı kamu spotlarının bireyler üzerindeki etkisinin nörogörüntüleme yöntemiyle tespit edilmesi. *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi, 9*(16), 183-215. doi: 10.26466/opus.412027

Radyo Televizyon Üst Kurulu (RTÜK). (2012). *Kamu Spotları Yönergesi*, https://www.rtuk.gov.tr/kamuspotlari5029/3985/kamu-spotlari-yonergesi.html

Ray, B. E. (2005), *Health Communication in Practice, A Case Study Approach*, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.

Rençber, S. & Ceylan, A. (2022). Bir tekstil fabrikasında çalışan işçilerin karşılaştıkları riskler ve iş kazası geçirme durumlarının değerlendirilmesi. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi, 11*(2), 748-759. doi:10.37989/gumussagbil.1052495

Rifat, M. (2013). *Açıklamalı Göstergebilim Sözlüğü: Kavramlar, Yöntemler, Kuramcılar, Okullar*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

Shin, W. C., Choi, S. J. & Lee, K. O. (2012). The prevention of the injuries through the mold design of the press machine in South of Korea, *Procedia Engineering, 45*, 888-898. doi:10.1016/j.proeng. 2012.08.254

Sığırcı, G. (2017). *Göstergebilim uygulamaları*. İstanbul: Seçkin Yayıncılık.

Türen, U. & Gökmen, Y. (2014). Türkiye'de meydana gelen iş kazaları sonucu ölümler ile çalışanların yaş faktörü arasındaki ilişki. *Sosyal Güvenlik Dergisi, 4*(1), 101-119. Retrieved from https://dergipark.org.tr/en/pub/sgd/issue/27996/295616

Yaman, D. & Göçkan, İ. (2015). Kamu spotu reklamlarının sigara kullanıcıları üzerindeki etkisi: Afyonkarahisar ilinde bir uygulama, *Kafkas Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 6*(11), 53-66.

Yengin, D. (2017). *İletişim Çalışmalarında Araştırma Yöntemleri ve Uygulamaları*. İstanbul: Der Yayınları.

Yılmaz, Ş. & Bilici, M. (2020). Üniversitelerin mühendislik fakülteleri bünyesinde bulunan laboratuvarlarda iş sağlığı ve güvenliği. *OHS ACADEMY, 3*(2), 102-113. doi:10.38213/ohsacademy.745723